

ks. Marek Jagodziński

Kościół komunii

110

Publikacja dofinansowana z programu
„Regionalna Inicjatywa Doskonałości” w latach 2019-2022,
nr projektu 028/RID/2018/19, kwota finansowania 11 742 500,00 zł

© Wydawnictwo WAM, 2022
© Ks. Marek Jagodziński, 2022

Konsultacja naukowa: ks. prof. dr hab. Robert Woźniak
Recenzent: ks. prof. dr hab. Marek Skierkowski

Koordinacja: Martyna Tondera-Łepkowska
Redakcja: Monika Łojewska-Ciępka
Korekta: Martyna Tondera-Łepkowska
Projekt okładki i stron tytułowych: Michał Siciński
Indeks: Marek Jagodziński
Skład: Edycja

ISBN 978-83-277-2995-8

WYDAWNICTWO WAM
ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków
tel. 12 62 93 200
e-mail: wam@wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY
tel. 12 62 93 254-255 • faks 12 62 93 496
e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA
tel. 12 62 93 260
www.wydawnictwowam.pl

Druk i oprawa: K&K • Kraków

Spis treści

Wstęp	13
1. Kluczowe pojęcia eklezjologii komunijnej	19
2. Kościół według II Soboru Watykańskiego	27
2.1. Kontekst historyczny rozwoju soborowych idei eklezjologicznych	28
2.2. Kościół jako ciało Chrystusa	32
2.3. Kościół jako misterium – sakrament	32
2.4. Kościół jako lud Boży	35
2.5. Hermeneutyka nauczania II Soboru Watykańskiego	36
2.6. Kościół jako komunია	38
3. Status i rozwój eklezjologii komunijnej	41
3.1. Początki eklezjologii komunii	43
3.2. Recepcja eklezjologii komunii	45
4. Współpraca eklezjologii z socjologią	51
4.1. Możliwość interdyscyplinarności w eklezjologii	62
4.2. Konieczność uwzględniania badań socjologicznych w eklezjologii	64
4.3. Metoda recepcji pośredniczącej	70
5. Podstawy wizji komunijnego Kościoła	75
5.1. Trynitarne podstawy komunijnej wizji Kościoła	77
5.2. Teologiczna analiza współczesności Kościoła	79
5.3. Zadania eklezjologii współczesnej	83

6.	Kościół zjednoczony przez Ducha Świętego	87
6.1.	Duch Święty jako „przestrzeń” wiary	88
6.2.	Duch Święty jako Komunia w Bogu	90
6.3.	Duch Święty jako zasada komunii Kościoła	91
6.4.	Duch Święty jako dar ukrzyżowanego i zmartwychwstałego Pana	95
6.5.	Duch Święty jako podstawa „równoczesnej pierwotności”	96
6.6.	Duch Święty a instytucjonalna – „konkretna” wolność wiary	98
6.6.1.	Instytucjonalność Kościoła znakiem „utożsamiającej” mocy Ducha Świętego	99
6.6.2.	Instytucjonalność Kościoła znakiem integrującej mocy Ducha Świętego	103
6.6.3.	Instytucjonalność Kościoła znakiem wyzwalającej mocy Ducha Świętego	107
7.	Kościół ukształtowany na wzór Syna – Jezusa Chrystusa	111
7.1.	Granice utożsamiania Kościoła z Chrystusem	112
7.2.	Kościół jako sakrament zbawienia	113
7.3.	Eklezjalna opcja na rzecz ubogich i zbawczego pośrednictwa	115
7.4.	Świętość <i>communio sanctorum</i>	116
8.	Kościół powołany do królestwa Ojca	119
9.	Komunia Kościoła w wymiarze hierarchicznym i kolegialnym	123
9.1.	Komunia hierarchiczna	127
9.1.1.	Komunijna relacja między Kościołem powszechnym a Kościołami partykularnymi	127
9.1.2.	Komunijny wymiar prymatu w kontekście kolegialności biskupiej	129
9.2.	Napięcie między kapłaństwem wspólnym a hierarchicznym	132
9.2.1.	Miejsce hierarchii w komunii Kościoła	135
9.2.2.	Miejsce świeckich w komunii Kościoła	136
9.2.3.	Komunia wiernych	137

10.	Sakramenty w strukturze komunii eklezjalnej	147
10.1.	Sakramentologia personalistyczna i komunikacyjna	148
10.2.	Komunijne ujęcie sakramentów	151
11.	Komunijna posługa urzędu święceń	153
11.1.	Konkretne kształty komunijnej posługi kapłańskiej	155
11.1.1.	Osobowe kształty posługi prezbiterów	156
11.1.2.	Społeczno-kulturowe uwarunkowania posługi prezbitera	157
11.1.3.	Podstawowe zadania duszpasterskie prezbitera	161
11.2.	Struktury komunijnej duchowości kapłańskiej	168
11.2.1.	Istotne elementy komunijnej duchowości kapłańskiej	169
11.2.2.	Rady ewangeliczne a komunijna duchowość kapłańska	172
11.2.3.	Zagrożenia komunijnej duchowości kapłańskiej	173
11.3.	Komunijny styl życia prezbiterów	175
11.4.	Komunijna posługa biskupów	176
11.5.	Komunijna posługa diakonów	177
12.	Kościół w świetle modelu działania komunikacyjnego	179
12.1.	Eklezjalne uwarunkowania działania	181
12.2.	Komunikacyjny ideał Kościoła	185
12.3.	Struktura komunikacyjnej wiary	187
12.4.	Dialogiczny charakter Kościoła	190
12.4.1.	Kościół jako uprzednia podstawa wiary	190
12.4.2.	Wiara budująca Kościół	191
13.	Komunikacyjno-komunijne wyzwanie wobec Kościoła	193
13.1.	Przemiany społeczno-kulturowe	194
13.1.1.	Nowoczesność i ponowoczesność	194
13.1.2.	Rozpad „środowiska konfesyjnego”	196
13.1.3.	Indywidualizacja wobec instytucjonalizacji	202
13.1.4.	Demokracja	205
13.2.	Społeczno-filozoficzne elementy kulturowe	219
13.2.1.	Instytucja w przestrzeni międzypodmiotowości	219
13.2.2.	Instytucja a „konkretna wolność”	223
13.2.3.	Instytucja a charyzmat	226
13.2.4.	Teoria komunikacyjnego działania i dialogika transcendentalna	228
13.3.	Rozwój komunikacyjnego środowiska społecznego Kościoła	233

13.3.1.	Kulturowe wyzwanie wobec Kościoła	235
13.3.2.	Wspólnota przeznaczenia kultury i wiary	242
13.4.	Zarysy przyszłościowego kształtu wiary	245
13.4.1.	Miejsca autentycznego doświadczenia wiary	247
13.4.2.	Eklezjalna solidarność z potrzebującymi	250
13.4.3.	Potencjał profetyczno-krytyczny Kościoła	252
13.4.4.	Otwartość i wielość dróg Kościoła	255
13.5.	Wymagania stawiane przez przyszłość Kościoła	261
14.	Komunijno-komunikacyjna dynamika Kościoła	265
14.1.	Konflikty wewnętrzkościelne	266
14.1.1.	Relacja między Kościołami partykularnymi a Rzymem	269
14.1.2.	Kościół biedny a bogaty	271
14.1.3.	Kobiety w Kościele	273
14.2.	Wzrost wspólnotowości w Kościele	275
14.2.1.	Nowe formy wspólnot eklezjalnych	275
14.2.2.	Eklezjalna opcja na rzecz ubogich	277
14.2.3.	Inkulturowanie wiary	279
14.2.4.	Dialogiczna postawa Urzędu Nauczycielskiego Kościoła	281
15.	Komunia Kościoła w historii	285
15.1.	Patrystyczne <i>communio ecclesiarum</i>	286
15.2.	Eklezjologiczne zawężenia świadomości <i>communio</i>	290
15.3.	Powtórne odkrycie komunijnego wymiaru Kościoła	291
16.	Komunia eklezjalna w wymiarze ekumenicznym	295
16.1.	Katolickie spojrzenie na ekumeniczne perspektywy eklezjologii komunijnej	300
16.2.	Perspektywy eklezjologii komunijnej w kontekście dialogów ekumenicznych	302
16.3.	Komunijny model zjednoczenia chrześcijan	307
16.4.	Eklezjalne struktury komunii życia i dialogu	309
	Zakończenie	313
	Summary	315
	Wykaz skrótów	317
	Bibliografia	319
	Indeks osób	349

Contents

Introduction	13
1. Key concepts of communal ecclesiology	19
2. The Church according to the Second Vatican Council	27
2.1. Historical context of the development of conciliar ecclesiological ideas	28
2.2. The Church as the body of Christ	32
2.3. The Church as mystery-sacrament	32
2.4. The Church as the people of God	35
2.5. Hermeneutics of the teaching of the Second Vatican Council	36
2.6. The Church as communion	38
3. Status and development of the communal ecclesiology	41
3.1. The origins of an ecclesiology of communal	43
3.2. Reception of the ecclesiology of communal	45
4. Cooperation between ecclesiology and sociology	51
4.1. The possibility of interdisciplinarity in ecclesiology	62
4.2. The need to take sociological research into account in ecclesiology	64
4.3. Mediated reception method	70
5. Fundamentals of the communal vision of the Church	75
5.1. Trinitarian foundations of the communal vision of the Church	77
5.2. A theological analysis of the contemporary Church	79
5.3. Tasks of contemporary ecclesiology	83
6. The Church united by the Holy Spirit	87
6.1. The Holy Spirit as the „space” of faith	88

6.2.	The Holy Spirit as <i>Communio</i> in God	90
6.3.	The Holy Spirit as the principle of communion of the Church	91
6.4.	The Holy Spirit as the gift of the crucified and risen Lord	95
6.5.	The Holy Spirit as the basis of „simultaneous primordiality”	96
6.6.	The Holy Spirit and the institutional – „concrete” freedom of faith	98
6.6.1.	Institutionality of the Church as a sign of the „identifying” power of the Holy Spirit	99
6.6.2.	Institutionality of the Church as a sign of the integrating power of the Holy Spirit	103
6.6.3.	Institutionality of the Church as a sign of the liberating power of the Holy Spirit	107
7.	The Church shaped in the image of the Son, Jesus Christ	111
7.1.	The limits of identifying the Church with Christ	112
7.2.	The Church as a sacrament of salvation	113
7.3.	Ecclesial option for the poor and salvific mediation	115
7.4.	Holiness <i>communio sanctorum</i>	116
8.	The Church called into the Father’s kingdom	119
9.	The Church’s communion in its hierarchical and collegial dimensions	123
9.1.	Hierarchical communion	127
9.1.1.	The communion relationship between the universal Church and the particular Churches	127
9.1.2.	The communion dimension of primacy in the context of episcopal collegiality	129
9.2.	Tension between the common and hierarchical priesthood	132
9.2.1.	The place of hierarchy in the communion of the Church	135
9.2.2.	The place of the laity in the communion of the Church	136
9.2.3.	Communion of the faithful	137
10.	Sacraments in the structure of ecclesial communion	147
10.1.	Personalistic and communicative sacramentology	148
10.2.	A communion view of the sacraments	151

11.	Communional ordination service	153
11.1.	Concrete forms of priestly communional ministry	155
11.1.1.	The personal shape of the ministry of presbyters	156
11.1.2.	Socio-cultural conditions of the presbyter's service	157
11.1.3.	Basic pastoral tasks of the presbyter	161
11.2.	Structures of a priestly communional spirituality	168
11.2.1.	Essential elements of a priestly communional spirituality	169
11.2.2.	The evangelical counsels and the priestly communional spirituality	172
11.2.3.	Threats to priestly communional spirituality	173
11.3.	Communional lifestyle of priests	175
11.4.	Communional ministry of bishops	176
11.5.	Communional service of deacons	177
12.	The Church in the light of the communicative action model	179
12.1.	The ecclesial conditionality of action	181
12.2.	The communicative ideal of the Church	185
12.3.	The structure of the communicative faith	187
12.4.	The dialogical character of the Church	190
12.4.1.	The Church as the prior foundation of faith	190
12.4.2.	Faith building up the Church	191
13.	The communicative-communional challenge to the Church	193
13.1.	Socio-cultural transformations	194
13.1.1.	Modernity and post-modernity	194
13.1.2.	The breakdown of the „confessional environment”	196
13.1.3.	Individualization versus institutionalization	202
13.1.4.	Democracy	205
13.2.	Socio-philosophical cultural elements	219
13.2.1.	The institution in the space of inter-subjectivity	219
13.2.2.	Institution versus „concrete freedom”	223
13.2.3.	The institution versus the charism	226
13.2.4.	Communicative action theory and transcendental dialogics	228
13.3.	Development of the Church's communicative social environment	233
13.3.1.	A cultural challenge to the Church	235
13.3.2.	Community of destination of culture and faith	242

13.4.	Outlines of the future shape of faith	245
13.4.1.	Places for an authentic experience of faith	247
13.4.2.	Ecclesial solidarity with the needy	250
13.4.3.	The prophetic-critical potential of the Church	252
13.4.4.	Openness and multiplicity of the Church's ways	255
13.5.	Requirements for the future of the Church	261
14.	The communicative-communional dynamics of the Church	265
14.1.	Intra-Church conflicts	266
14.1.1.	Relationship between the particular Churches and Rome	269
14.1.2.	Poor versus rich Churches	271
14.1.3.	Women in the Church	273
14.2.	Growth of the communality in the Church	275
14.2.1.	New forms of ecclesial communities	275
14.2.2.	Ecclesial option for the poor	277
14.2.3.	Inculturation of faith	279
14.2.4.	The dialogical attitude of the Church's Teaching Office	281
15.	The communion of the Church in history	285
15.1.	The patristic <i>communio ecclesiarum</i>	286
15.2.	Ecclesiological narrowing of the <i>communio</i> consciousness	290
15.3.	Rediscovering the communional dimension of the Church	291
16.	Ecclesial communion in the ecumenical dimension	295
16.1.	A Catholic perspective on ecumenical perspectives on communional ecclesiology	300
16.2.	Prospects for communional ecclesiology in the context of ecumenical dialogues	302
16.3.	A communional model of Christian unification	307
16.4.	Ecclesial structures for communional of life and dialogue	309
	Summary (Polish)	313
	Summary (English)	315
	List of abbreviations	317
	Bibliography	319
	Index	349